

Kontrola širenja ambrozije u Dubrovačko neretvanskoj županiji

(Ambrosia spreading control in Dubrovnik-Neretva County)

Mato Lakić¹, Davorin Gajnik²

¹Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko neretvanske županije,

²Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

Sažetak

Problem alergije na pelud ambrozije predstavlja značajan javnozdravstveni problem u velikom dijelu Hrvatske. 2005. i 2006.g. monitoringom peludi na mjernoj postaji u Dubrovniku uočena je pojava peludnih zrnaca ambrozije. Iskustva Zagrebačke županije, u borbi za smanjenje koncentracije peludi ambrozije u zraku, potakla su nas na pokretanje projekta kontrole širenja ambrozije u Dubrovačko neretvanskoj županiji. Premda alergija na pelud ambrozije kod nas još uvijek ne predstavlja javnozdravstveni problem, tim više je važno kod same pojave, započeti sa aktivnostima koje sprečavaju njeno širenje.

Ključne riječi: alergije, peludna zrnca, kontrola širenja, ambrozija

Abstract

The problem of pollen allergies presents a significant problem for the public health department in a big part of Croatia. This plant has been found in the Dubrovnik-Neretva County as well, by pollen monitoring by the measurement station in Dubrovnik has detected ambrosia pollen particles 2005. and 2006. year. In our county the pollen allergies still do not pose a significant problem, but if we want to prevent it from becoming one, we need to control its spreading. For that reason we have decided to start a project named "Control of ambrosia spreading in Dubrovnik-Neretva County". In designing this project we utilized the experiences of the Zagreb county especially Mr. Davorin Gajnik who formed the plan of action.

Key words: allergies, pollen particles, spreading control, ambrosia

Problem alergije na pelud ambrozije predstavlja značajan javnozdravstveni problem u velikom dijelu Hrvatske. U krajevima gdje je ambrozija raširena, 5-15% ljudi je alergično na njezinu pelud. Prošle godine je ova biljka otkrivena i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (Jasprica & Ruščić 2005), te je monitoringom peludi na mjernoj postaji u Dubrovniku lani i ove godine uočena pojava peludnih zrnaca ambrozije. U našoj županiji alergije na pelud ambrozije još ne predstavljaju značajniji problem, no ako želimo spriječiti da to postane, moramo kontrolirati njezino širenje. Iz tog razloga smo i odlučili pokrenuti projekt pod nazivom „Kontrola širenja ambrozije u Dubrovačko-neretvanskoj županiji“. U izradi projekta koristili smo se iskustvima Zagrebačke županije, posebice gosp. Davorina Gajnika, koji je i osmislio akcijski plan.

O ambroziji: Ambrozija (*Ambrosia artemisifolia* L., limundžik, partizanka, pelinolisna ambrozija, fazanuša) je jednogodišnja samonikla biljka koja spada u korove. Raste posvuda, uz putove, željezničke pruge, vodotoke, na neobrađenim poljoprivrednim i drugim zemljištima, šikarama, rubovima šuma itd., a najčešći je korov u nasadima kukuruza, suncokreta, šećerne repe i povrtnicama. Oprašuje se vjetrom. Ambrozija niče i vegetira u šest faza, od kojih su za kontrolu širenja najvažnije:

1. Faza nicanja koja počinje u pravilu sredinom travnja, a traje od 5 do 16 dana.
2. Faza cvatnje nastupa sredinom ili u drugoj polovici lipnja, a traje 30 do 40 dana.
3. Faza sazrijevanja sjemena - nakon oplodnje sjeme se razvija i dozrijeva do kasno u jesen. Uobičajeno je da ambrozija svoj vegetativni put završava sredinom ili u drugoj polovici rujna, ali se ovisno o klimi vegetacija i sazrijevanje, odnosno širenje sjemena može produljiti i na prvu polovinu listopada. Najveća koncentracija peludnih zrnaca ambrozije u zraku je u razdoblju od sredine kolovoza do sredine rujna.

Znakovi alergije na pelud ambrozije slični su znakovima na druge peludne alergene i mogu biti: kihanje, svrbež nosa, vodeni iscjedak iz nosa, pečenje u očima, oteklina kapaka i otežano disanje. Ukoliko bi uzeli da bi u slučaju veće proširenosti ambrozije samo 3% stanovnika naše županije bilo na

nju alergično, dolazimo do brojke od 3600 ljudi. Uz zdravstvene tegobe koje alergija sobom donosi, ona predstavlja i značajno opterećenje zdravstvenog sustava zbog povećanog broja posjeta liječnicima kao i financijske gubitke zbog cijene lijekova, izgubljenih dana rada i sl. Akcija zaustavljanja širenja ambrozije, također zahtijeva velika financijska sredstva, no tamo gdje je ona proširena neuporedivo veća nego tamo gdje je tek u začetku. Osim što se još uvijek ne smatra javno zdravstvenim problemom zbog slabe proširenosti, veliku zapreku u rješavanju ovog problema je što stanovništvo ne zna razlikovati ambroziju od sličnih biljaka, te je njihovo informiranje i educiranje osnova uspjeha projekta.

Ciljevi projekta:

1. Upoznati mjerodavne službe Županije, Gradova i općina, te stanovništvo županije s izgledom i značajem ambrozije, kako bi ih senzibilizirali na ovaj problem i uključili u borbu protiv njenog širenja.
2. Zakonom propisanim mjerama spriječiti širenje ambrozije na našem području.

ZZJZ Dubrovačko-neretvanske županije je nositelj projekta. U projekt su uključeni: Dubrovačko-neretvanska županija, Gradovi i općine iz županije, Institut za more i priobalje, Hrvatsko ekološko društvo, te nadležne inspekcije (fitosanitarna, poljoprivredna i šumarska).

Planiramo uključiti nastavnike biologije i neke ekološke Udruge, a svi ostali koji mogu bilo kako pomoći su dobrodošli.

Zamišljeno je da se projekt financira na rok od jedne godine, nakon čega bi se vidjeli rezultati i odlučilo o slijedećim aktivnostima.

Troškovi projekta:

- a. Izrada letaka
- b. Izrada plakata
- c. Nabava digitalnog fotoaparata
- d. Edukacije na temu ambrozije
- e. Gorivo (identifikacija biljke, praćenje proširenosti)
- f. Reklamiranje (radio, novine, TV)

Akcijski plan kontrole širenja ambrozije u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

1. Kontinuirano provoditi: Škole u prirodi, edukacije, predavanja, tribine, fizičko uništavanje, kemijsko uništavanje. Posao bi odrađivali ZZJZ, škole, liječnici, agronomi, savjetodavne službe, ekološke udruge, poljoprivrednici, komunalna poduzeća.
2. Kontinuirano provoditi: Medijska kampanja (radio, TV, tiskani mediji), koju bi vodili svi uključeni i zainteresirani.
3. Kontinuirano provoditi: Praćenje koncentracije zrnaca peluda u zraku od strane ZZJZ.
4. Kontinuirano provoditi: Obavješćavanje građanstva o početku rasta korova ambrozije, polenizaciji, broju zrnaca preko ZZJZ, županije, medija, jedinica lokalne samouprave.
5. Listopad-studeni: ZZJZ će obavijestiti nadležne u Županiji, gradovima i općinama, te pravne osobe o projektu i obvezi uklanjanja ambrozije sa zemljišta u svojem vlasništvu, prema Naredbi.
6. Studeni-veljača: Priprema za izradu proračuna županije, gradova i općina za 2007. god. i osiguranje novaca za provođenje plana.
7. Studeni: Analiza proširenosti ambrozije i pollen monitoringa za županiju za 2006. godinu. Odraditi će je ZZJZ i Institut za more i priobalje, uz suradnju s Agronomskim fakultetom i Zavodom za zaštitu bilja.
8. Prosinac-veljača: Edukacija komunalnih redara i komunalnih poduzeća: ZZJZ, Institut za more i priobalje, Hrvatsko ekološko društvo, inspektori.
9. Studeni-veljača: Naša županija treba donijeti akt o sprečavanju širenja i uništavanju ambrozije po ugledu na slične akte drugih županija.
10. Studeni-prosinac: ZZJZ, Institut za more i priobalje, HED i ostali sudjelovati će u izradi letaka i plakata.
11. Siječanj-ožujak: ZZJZ će tiskati letke i plakate.
12. Veljača-travanj: ZZJZ, JLS, volonteri, mediji i ostali distribuirati će letke i plakate.
13. Do ožujka: Upravni odjel za poljoprivredu županije, te drugi relevantni čimbenici će definirati metoda i izvršitelje pojedinih akcija u uništavanju ambrozije.
14. Travanj-svibanj: Delegacija zadataka na izvršitelje.
15. Lipanj – kolovoz: Čupanje, košnja, kemijsko tretiranje korova i svaki drugi oblik fizičkog uništavanja korova ambrozije prije prve cvatnje (komunalna poduzeća, komunalni redari, učenici, korisnici socijalnih pomoći, volonteri, udruge i druge organizacije, vlasnici, zakupci i korisnici zemljišta).

16. Lipanj – kolovoz: Upravni odjel za poljoprivredu županije, jedinice lokalne uprave i samouprave, komunalni redari rješavaju probleme na terenu (rješenja o uništavanju, prijave korovišta, prekršajne mjere).
17. Srpanj-rujan: Uključiti što više pravnih i fizičkih osoba u uništavanju ambrozije (komunalne tvrtke, volonteri, Hrvatsko ekološko društvo, ekološke udruge, vlasnici, zakupci i korisnici zemljišta, Hrvatske željeznice, Hrvatske vode, Županijske ceste, korisnici socijalne pomoći).
18. Srpanj-rujan: Komunalni redari vrše kontrolu, usmjerenje akcija i izdaju nalog o obveznom uništavanju ambrozije, te obrađuju zaprimljene obavijesti o prisustvu ambrozije na njihovom području. Komunalne službe uništavaju ambroziju na račun osobe koja nije uklonila ambroziju sa «svojih» površina.
19. Listopad: ZZJZ i Upravni odjel za poljoprivredu županije vrše evaluaciju provedenih mjera i rezultata.

Kontakt osoba:

Mato Lakić, dr. med.
Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
Centar za dobrovoljno savjetovanje i testiranje na HIV
Branitelja Dubrovnika 41, pp 58
20001 Dubrovnik
Tel: 020 341 081
Fax. 020 341 099
e-mail: mato.lakic@zzjzdnz.hr